

KÜLTÜREL MİRAS BAĞLAMINDA BURUN ÜZERİNDEN GERÇEKLEŞTİRİLEN İKONOKLAZM HAREKETİ

Öğr. Gör. Elvan Eser

Pamukkale Üniversitesi, Denizli Sosyal Bilimler MYO

E-mail: eeser@pau.edu.tr

Özet

Tarih boyunca insanın sahip olduğu ve bugünün insanı için kültürel miras hüviyetinde olan pek çok kıymet, oluşturulduğu zaman diliminden günümüze ulaşmaya değin yekpareliğini koruyamamıştır. Nitekim bazı hallerde somut kültürel miras öğeleri gerek zamanın ve mekânın gerekse de insanın hırçınlığından veyahut da yıkıcılığından nasibini almış ve formunu yitirmiştir. Bu tür bir bozulmada zaman ya da mekânın koşullarından kaynaklanan tabii yıkımlar veyahut da hasarlar istemsiz kabul edilirken, insan menşeli gerçekleştirilen tahribatın bilinçli ve sistematik bir biçimde vuku bulduğu kabul edilmektedir. Zira kültürel miras öğeleri üzerinde gerçekleştirilen tahribatta beşer faktörü söz konusu olduğunda kutsalın ya da iktidarın ardına gizlenen insan yeni gelen iktidarın veyahut da kutsalın gücüyle eskiyi yıkmaya çabasına girişmiştir. Nihayetinde ikonoklazm olarak adlandırılan bu yıkım faaliyeti din, iktidar ve insan temelli pek çok yapıda karşılık bulmuştur. İktidar ve güç söz konusu olduğunda sembolik bir değer olarak ikonlardaki burun tasvirlerinin hedef alınarak tahrip edilmesi de son derece manidardır. Bu vesileyle çalışmanın amacı insanlık tarihi boyunca burun özelinde gerçekleştirilen ikonoklazm faaliyetlerinin sebeplerini tespit edebilmek ve temellerine inebilmektir. Verimli bir çalışma ortaya koyabilmek için yazı öncesi dönemden günümüze ulaşmış olan arkeolojik ve görsel malzemenin yanında ikincil kaynaklardan geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Çalışmada dolaylı veya vasıtalı akıl yürütme metodunun yanı sıra nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın nihayetinde tarih boyunca evvel insandan günümüz topluluklarına kadar ikon burunları üzerine yapılan mana yüklemeleri, tespitler ve çıkarımlar aktarılmıştır. İncelemeler neticesinde ikonlar üzerine yerleştirilen veyahut da nakşedilen burnun sembolik olarak yüce bir değere haiz olduğu farklı mekan ve dönemlerde farklı toplumlarda aynı mana değerine tekabül ettiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Sembolizm, ikonoklazm, burun.*

ICONOCLASM MOVEMENT THROUGH THE NOSE IN THE CONTEXT OF CULTURAL HERITAGE

Abstract

Many values that have been owned by human beings throughout history and that are cultural heritage for today's people have not been able to maintain their monolith from the time they were created until they reach the present day. Actually, in some cases, tangible cultural heritage items have lost their form and have been affected by the irritability or destructiveness of both time and space and human beings. In such a deterioration, natural destructions or damages caused by the conditions of time or space are accepted as involuntary, while it is accepted that human-induced destruction occurs consciously and systematically. Because when it comes to the human factor in the destruction of cultural heritage items, the person hiding behind the sacred or the power has attempted to destroy the old with the power of the new power or the sacred. Ultimately, this destructive activity, which is called iconoclasm, has found a response in many structures based on religion, power and people. It is also very significant that the nose depictions on the icons are targeted and destroyed as a symbolic value when it comes to power. On this occasion, the aim of the study is to determine the causes of iconoclasm activities carried out in the nose throughout the history of humanity and to get down to its foundations. In order to present an efficient study, a wide literature review was made from secondary sources as well as the archaeological and visual materials that have survived from the pre-writing period to the present day. In addition to indirect or mediated reasoning method, qualitative research methods were used in the study. At the end of the research, the meanings, determinations and inferences made on the noses of icons from the first human to today's communities throughout history have been conveyed. As a result of the examinations, it has

been understood that the nose placed on the icons or embroidered has a symbolically high value and corresponds to the same meaning value in different societies in different places and periods.

Keywords: *Symbolism, iconoclasm, nose.*